

Тарас Заблоцький

аспірант кафедри соціальної роботи та педагогіки вищої школи
Волинський національний університет імені Лесі Українки
м. Луцьк, Україна

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОГО ПРАЦІВНИКА ПРИ ВИНИКНЕННІ ЯВИЩА КІБЕРБУЛІНГУ СЕРЕД МОЛОДІ

Епоха цифрових технологій принесла з собою чимало сучасних чудес, включаючи майже необмежений доступ до інформації та безпрецедентні соціальні можливості. Соціальні медіа, зокрема, є одним із найпопулярніших способів використання Кіберпростору як дорослими, так і молодими людьми, такими як діти та підлітки.

Хоча соціальні медіа приносять із собою багато переваг, вони також мають негативні моменти. Нова форма залякування під назвою «кібербулінг» стала такою ж (якщо не більше) поширеною, як і цькування у реальному світі. Кібербулінг щороку вражає мільйони дітей, а батьки, педагоги та соціальні працівники не мають необхідних знань, щоб ефективно з ним боротися.

Автор піднімає питання щодо ролі соціального працівника при виникненні явища кібербулінгу серед молоді, адже з кожним днем викликає все більше занепокоєння, яке впливає на підлітків, батьків і спеціалістів соціальної сфери у значній мірі. Метою цього дослідження було визначити, що потрібно знати соціальним працівникам про кібербулінг та як запобігти і попередити дане явище серед молодих людей.

Ключові слова: кібербулінг, соціальний педагог, молодь, залякування, Кіберпростір, Інтернет, соціальні мережі.

Розглянемо саме поняття Кібербулінгу та окреслимо його основні способи проявлення і впливу на молодих людей та методи виявлення.

Кібербулінг – це тип залякування, який відбувається в основному в Кіберпросторі, через соціальні мережі на комп'ютері чи мобільному пристрої. Хоча самі конфліктні ситуації мають місце або здебільшого відбуваються через цифрові носії, наслідки знущань часто поширюються на реальний світ і можуть також призвести до фізичних наслідків.

Подібно до особистого залякування, кібербулінг відбувається, коли один підліток або молода людина проявляє навмисно жорстокість по відношенню до іншого. Знущання в реальному житті може завдати довготривалої психологічної шкоди жертвам незалежно від точного прояву, і кібербулінг нічим не відрізняється.

Кібербулінг може проявлятися кількома різними способами, наприклад:

- булінг через соціальні мережі шляхом поширення чуток або брехні про людину серед її друзів чи однолітків;
- булінг жертви, методом обзивання її образливими іменами або використовуючи образливу лексику;
- булінг жертви, методом постійного переслідування в усіх її облікових записах у соціальних мережах або в Інтернеті;

-булінг жертви шляхом надсилання їй нецензурних або неприйнятних у соціумі зображень або повідомлень, які, якщо навіть не створені самими хуліганами, усе одно були надіслані з наміром завдати шкоди [2, с. 22-30].

Однак те, що цькування такого характеру відбувається в Інтернеті, не означає, що воно не шкідливе. Молодь, дорослі (і будь-хто, хто залучається до соціальних медіа) поширюють свою індивідуальність на свої онлайн-акаунти.

Facebook, Instagram та інші соціальні медіа-платформи надають можливості, за допомогою яких молоді люди можуть відкрити себе, висловити власну думку в Кіберпросторі та спілкуватися зі своїми однолітками. Залякування через ці платформи є таким самим шкідливим явищем, як і залякування когось особисто.

Кібербулінг може призвести до тривалих негативних наслідків для його жертв, подібно до того, як і цькування або залякування в реальному соціумі.

Ті, хто страждає від кібербулінгу, часто почуваються надзвичайно самотніми чи ізольованими. Жертва може втратити своїх друзів, не мати змоги знайти нових або бути навмисно ізольованою через неправдиві чутки, що поширюються від її імені. Також, їй може бути набагато важче постояти за себе, аніж іншим одноліткам.

Такі жертви також можуть втратити інтерес до школи, їм важко зосередитися на навчанні чи майбутньому, вони постійно насторожені і можуть почуватися занадто тривожно або принижено, щоб думати про заняття чи хоббі. Крім того, у жертв кібербулінгу може виникнути бажання не йти до школи через збентеження, коли вони уявляють, що зустрічаються зі своїми однолітками. Це може призвести до значних негативних наслідків у майбутньому, особливо якщо ці ситуації продовжуватимуться та триватимуть.

Крім того, жертви кібербулінгу можуть відчувати значні фізичні симптоми. Болі в шлунку, порушення сну та інші захворювання є звичайними для тих, хто страждає від сильного стресу та тривоги. Крім того, у жертв кібербулінгу можуть розвинути захворювання, пов'язані зі стресом, як-от виразка шлунку, захворювання шкіри або розлади, такі як депресія та тривога. Деякі підлітки можуть страждати від безсоння або нічних страхів.

Одним із найшкідливіших способів кібербулінгу та впливу на підлітків є поширення неприйнятних зображень, особливо серед молодих дівчат. Соціальні мережі призвели до тенденції, коли молоді люди можуть надсилати іншим частково або повністю оголені фотографії. Потім ці фотографії можуть бути витоком як форма кібербулінгу, що може призвести до почуття сорому, провини та багатьох інших негативних емоцій і наслідків. Це також набагато більше впливає на дівчат, ніж на хлопчиків.

Нарешті, явище кібербулінгу може призвести до суїцидальних думок в окремих випадках. Деякі підлітки можуть навіть робити спроби

самогубства, тому що хочуть втекти від даної ситуації. Ця можливість особливо непокоїть молодих людей, які постійно зазнають переслідувань з боку однолітків і які знаходяться в ізоляції, особливо якщо вони не мають міцної системи підтримки вдома.

Підсумовуючи, потенційні наслідки кібербулінгу широко поширені, і їх неможливо ігнорувати.

На даний момент існує не так багато профілактичних заходів щодо кібербулінгу, що можуть застосовуватися соціальними працівниками. Тим не менш, все більше соціальних працівників беруть участь у боротьбі з кібербулінгом, що передбачає розробку нових тактик і стратегій, які можуть бути використаними всіма соціальними працівниками, щоб покращити життя жертв кібербулінгу серед молоді.

Соціальні працівники все частіше розробляють нові тактики або вдосконалюють своє розуміння поняття кібербулінгу, задля вчасного виявлення даного явища та надання кваліфікованої допомоги жертвам, які страждають внаслідок нього.

По-перше, усі соціальні працівники мають якомога більше знати про кібербулінг. Особливо через те, що багато соціальних працівників є літніми людьми, а більшість зрілих дорослих самі з ним не стикалися. Це здебільшого явище молодості, адже саме юні люди є активнішими користувачами Кіберпростору.

Соціальні працівники повинні дізнатися все, що вони можуть, про явище кібербулінгу та про те, наскільки воно поширене в сучасних навчальних закладах, як під час навчання в школі, так і за її межами. Крім того, вони можуть поширювати ці знання серед батьків та педагогів, які можуть мати проблеми з емпатією. Знання є першим кроком до ефективного вирішення проблеми кібербулінгу.

По-друге, соціальні працівники можуть допомогти школам розробити конкретні вказівки щодо кібербулінгу. У більшості випадків соціальні працівники захочуть співпрацювати з адміністраціями шкіл, щоб створити структури, які можуть запобігти кібербулінгу з самого початку, замість того, щоб мати справу з наслідками після того, як булінг уже відбувся. Профілактичні заходи завжди кращі за реагування.

Як приклад, соціальні працівники можуть допомогти школам розробити чіткі правила поведінки учнів, особливо коли підлітки перебувають у школі. Це також передбачає встановлення наслідків для будь-яких особистостей, які можуть порушити ці правила. Соціальні працівники також можуть допомогти учням дізнатися, де і коли відбувається кібербулінг, щоб вони могли краще захистити себе від потрапляння в неприємні та конфліктні ситуації. Усі соціальні працівники повинні розуміти, що звинувачувати підлітків у кібербулінгу – це, звичайно, не вихід, але організація семінарів або різних презентацій для інформування молоді може допомогти їм краще зрозуміти, як вони повинні відповідально та обережно ставитися до соціальних мереж і використання технологій.

По-третє, коли кібербулінг все ще неминуче трапляється (тільки через його широку поширеність і правду щодо того, що всі булінги ніколи не будуть повністю усунені), соціальні працівники можуть відігравати важливу роль, навчаючи навичкам подолання та пропонуючи консультації жертвам. Навички подолання можуть допомогти підліткам, які зазнали кібербулінгу, боротися з негативними наслідками.

Крім того, соціальні працівники можуть бути критично необхідними, коли йдеться про навчання тих, хто є жертвами кібербулінгу, не ігнорувати ці події, коли вони неминуче відбуваються. Ефект сторонніх спостерігачів — це реальна річ, з якою потрібно активно боротися та про що потрібно інформувати. Кіберхулігани можуть бути такими ефективними та небезпечними лише тому, що їм важко протистояти. Більшість студентів, які не стикаються з кібербулінгом, не роблять нічого, щоб зупинити його, навіть якщо бачать цей процес [3].

Соціальні працівники, які вживають заходів для свідомої протидії такому ставленню, можуть надихнути позитивні зміни у підліткових спільнотах. Навчання молодих людей підтримувати жертв замість того, щоб стояти осторонь або, що ще гірше, підтримувати хуліганів, вважаючи їхні дії «крутими», може мати надзвичайно позитивний вплив на життя та майбутнє жертви.

Соціальні працівники також розробляють стратегії допомоги жертвам кібербулінгу. Особливо важливо фокусуватися на цьому, оскільки молоді чи підлітки, які регулярно зазнають знущань у Кіберпросторі, мають набагато вищий ризик отримати негативний досвід або розлади, такі як депресія, тривога або навіть самогубство в екстремальних випадках [1, с. 3].

Тренування самовпевненості – це тактика, яку соціальні працівники можуть використовувати, щоб допомогти жертвам зміцнити впевненість у собі та протистояти своїм хуліганам. Такі тренінги часто охоплюють кілька технік самовпевненості, але вони мають потенціал для довгострокових позитивних ефектів, що беззаперечно матимуть гарний вплив на життя молодих людей.

Зрештою, кібербулінг навряд чи зникне найближчим часом. Ера цифрових технологій стає дедалі складнішою, і молоді люди отримують ширший доступ до Кіберпростору та великої кількості інформації та, відповідно, потенційних небезпек, які вона представляє.

Завдяки розумним ініціативам і стратегіям соціальних працівників та співпраці з батьками та шкільною адміністрацією, може бути організована ефективна боротьба з кібербулінгом, адже хоча дане явище є новою та безпрецедентною формою соціальної хвороби, її можна подолати.

Список використаних джерел

1. Franco, L. J. and Miranda, B. M. What social workers need to know about cyberbullying. California State University, San Bernardino, 2015. P. 3.
2. Kowalski, R. M. Electronic bullying among middle school students. Journal of Adolescent Health 41(6), 2007. P. 22-30.

3. Social work degree guide. URL: <https://www.socialworkdegreeguide.com/faq/what-social-work-jobs-work-directly-with-cyberbullying/> (дата звернення: 19.05.2023).

Знобей Олексій

викладач кафедри соціальної роботи і менеджменту соціокультурної діяльності
СумДПУ імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

Остапенко Юлія

студентка 4 курсу спеціальності «Соціальна робота»
СумДПУ імені А.С. Макаренка
м. Суми, Україна

ЦЕНТР СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ДІТЕЙ ЯК ІНСТИТУТ СОЦІАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ

У статті піднімаються питання соціального виховання дітей, які потрапили у складні життєві обставини та є вихованцями центрів соціально-психологічної реабілітації. Акцентується у вага на тому, що зазначені установи є ефективними закладами системи соціального захисту, що можуть систематично та послідовно вирішувати завдання соціального виховання, орієнтуючи їх як на саму дитину, так і на її біологічну сім'ю.

Ключові слова: *особистість, світогляд, соціальне виховання, складні життєві обставини, центр соціально-психологічної реабілітації.*

Іноді у житті дитини складаються умови, що починають негативно впливати на її життя, стан здоров'я та розвиток (зокрема соціальний). Такими умовами можуть бути: безпритульність або бездоглядність дитини, встановлення певної форми інвалідності, важка хвороба, порушення кримінального законодавства, залучення дитини до найгірших форм дитячої праці, залежність від психотропних речовин та інших видів залежності, насильство та жорстоке поводженням в родині, ухиляння батьків, або осіб, які їх замінюють, від виконання своїх обов'язків, обставини стихійного лиха, техногенних аварій, катастроф, воєнних дій чи збройних конфліктів тощо. Якщо зазначені умови встановлюються відповідними соціальними установами за результатами оцінювання потреб дитини та її сім'ї у соціальних послугах, то, відповідно до Закону України «Про охорону дитинства», вважається, що дитина (або сім'я) потрапила у складні життєві обставини (СЖО) [4].

В Україні для дітей, які опинилися у складаних життєвих обставинних, функціонують центри соціально-психологічної реабілітації.